

7/8864

**T.C.
DEVLET BAKANLIĞI**

SAYI : B.02.0.007.00/ 1288
KONU : Yazılı Soru Önergesi

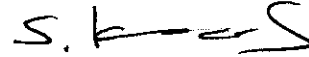
30.19.2009

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE**

İLGİ: a) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı'nın 13.08.2009 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/8864-14720/31813 sayılı yazısı.
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 19.08.2009 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-158-16/3484 sayılı yazısı.

Adana Milletvekili Sayın Nevin Gaye ERBATUR'un Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına Bakanlığım koordinatörlüğünde cevaplandırılmasını istediği 7/8864 esas no'lu yazılı soru önergesinin cevabı ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Selma Aliye KAVAF
Devlet Bakanı

Dağıtım:

Gereği :

- TBMM Genel Sekreterliği
(Kanunlar ve Kararlar Dai.Bşk.)
Ek: 1 Yazı (2 Nüsha)

Bilgi :

- Başbakanlık
(Kan.ve Kar.Gen.Müd.)
Ek: 1 Yazı

**ADANA MİLLETVEKİLİ SAYIN NEVİN GAYE ERBATUR'UN
7/8864 ESAS NOLU YAZILI SORU ÖNERGESİ CEVABIDIR**

Aile içi şiddetle mücadele Türkiye önemli hukuki adımlar atmış olsa da kadına karşı şiddetle mücadelenin önemi ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi kavramların topluma yeterince anlatılamaması kadına karşı şiddet e aile içi şiddet vakalarının azalması bir yana artarak yaşanmasına sebep olmaktadır. Devlete düşen, yasadaki eksikliklerin ivedi olarak giderilmesini sağlayarak, kadın ve çocuklara yönelik aile içi şiddetin ve töre cinayetlerinin önlenmesi konusundaki kararlılığını artırarak sürdürmesidir. 4320 Sayılı Aile İçi Şiddetin Önlenmesi'ne Dair Yasada bulunan çeşitli eksikliklerin giderilmesi devletin konuya kararlılıkla eğildiğinin bir göstergesi olacaktır. Ankara 8. Aile Mahkemesi Yargıcı Eray Karınca da ilgili yasada bulunan boşlukları ve eksikliklere değilmiş ve bu eksikliklerin giderilmesinin gereğine dikkat çekmiştir.

Örneğin yasada, boşanmış ya da yakın yaşam arkadaşlığı sürdüren kadının, eş şiddetine uğraması halinde yasadaki koruyucu tedbirlerden yararlanacağının açıkça yazılmayışı önemli bir eksikliktir. Bu eksiklik sebebiyle şiddet gören kadının durumu belirsizliğini korumaktadır. Oysa BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAV) 1. maddesi: "Medeni durumlara bakılmaksızın tüm kadınlara yönelik ayrımcılığın kaldırılması" konusunda devletleri yükümlü kılmıştır. 19 Ocak 1986 tarihinden beri iç hukukun parçası olan sözleşme uyarınca, boşanmış ya da resmi evlilik olmaksızın birarada yaşayan kadınların da 4320 sayılı yasa kapsamına alınması zorunludur.

Ayrıca mahkeme tarafından takdir edilen nafakanın, kusurlu eşten alınmasındaki güçlük nedeniyle, şiddet mağduru kadın, eşi evden uzaklaştırıldığında aç ve çaresiz kalabilmektedir. Bu nedenle devlet tarafından sağlanacak bir fondan - gerekirse üst sınır belirtilerek-, nafakanın doğrudan mağdura ödenip ardından kusurlu kişiden alınması Anayasa'nın sosyal devlet ilkesi ve "Ailenin Korunması" başlıklı 41. maddesi kapsamında yerinde olacaktır. Bu olanak, 2330 Sayılı Nakdi Tazminat Ve Nafaka Ödenmesi Hakkındaki Yasa mağdurlarına sağlanmaktadır.

Şiddete uğrayan kişinin, ilk önce sosyal çalışmacı ve psikolog gibi, konuyla ilgili uzmanlarla görüşmesinin sağlanması, şiddetin kaynağında önlenmesi açısından önemlidir. Örneğin, mağdurun doğrudan aile mahkemesine başvurması halinde uzmanlar yapacakları bir ön görüşmeyle şiddet mağduru kadın ya da çocuğa, gereksinme duyduğu yönlendirmeyi yapabilir ve mahkemeye geçici görüş bildirebilirler. Yasa, başvuruda kötü niyetli kullanımı önlemek için gerekli önlemleri haklı olarak içermediğinden, uzmanların olayın sıcağı sıcağına düzenleyeceği rapor yargıca, mağdurun genellikle çok yetersiz olan dilekçesinden öte bir fikir verebilecektir. Bu amaçla uzmanların sayıca yeterli oldukları Ankara Adliyesi gibi yerlerde, onlara angarya oluşturmayacak bir nöbet sistemi, Adalet Bakanlığı ile işbirliği içinde yapılacak bir yönetmelikle getirilmelidir. Uzmanlar, mahkeme kararından sonar da o aileye ilişkin sosyal hizmet konusundaki tüm işlemleri gerçekleştirmekten sorumlu tutulmalıdırlar.

Öte yandan sorunun asıl sahibi olan uzmanların çalışma koşullarına ilişkin yönetmelik çıkarılmadığı için birçok adliyede görüşme yapabilecekleri kendilerine ait odaları yoktur. Ayrıca yükseköğretimde böyle bir dal olmamasına karşın, pedagog unvanıyla mahkemelere eğitim fakültelerinin çeşitli branşlarında eğitim görmüş çok sayıda kişi uzman olarak atandı. Yapılacak düzenlemelerle bu kargaşa giderilmeli, uzmanların olanak, yetki ve sorumlulukları artırılmalıdır.

4320 Sayılı Yasa'da, kusurlu kişinin aleyhindeki karara karşı başvurma yeri ve olanakları belirtilmediği için Yargıtay haklı ve doğru olarak temyiz olanağı yok demektedir. Başka bir mahkemeye itiraz olanağı ise verilen kararın aciliyeti nedeniyle ve infazı geciktireceği için doğru değildir. Oysa Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca, "Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makarna geciktirilmeden başvurma imkanı sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. Devlet işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilerine başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır". Bu emredici düzenleme uyarınca mahkemelerce verilen koruma kararında, ilgilinin başvuracağı yer ve başvuru süresi belli edilmelidir.

Yasanın 2. maddesinde 5236 Sayılı Yasa ile 2007 yılında yapılan değişiklikle, aile mahkemeleri tarafından verilen koruma kararının uygulanmasının, Cumhuriyet Savcılığı'nca kolluk marifetiyle izleneceği eklendi. Bu ifade, uygulamaya ilişkin olup tebliği içermediğinden, aleyhine karar verilene kararın kim tarafından ve nasıl tebliğ edileceği yine belli değildir. Olağan olan, adli tebligatın posta kanalıyla yapılmasıdır. Ancak bunun uzun zaman alacağı ve yasanın korumak istediği hukuki yarar ve durumun gerektirdiği sürat düşünüldüğünde pratik olmayacağı kuşkusuzdur. Uygulamada bu bildirim de ilgili kolluk birimlerince düzenlenen tutanak aracılığıyla yapılmakla doğru ve yerinde olmakla birlikte hukuki dayanağı yoktur. Oysa bir hukuk devletinde asıl olan yükümlülüklerin yasal dayanaklarının olmasıdır.

Yukarıda değinilen eksiklikler bağlamında;

SORULAR:

- 1) BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) 1. maddesi uyarınca, boşanmış ya da resmi evlilik olmaksızın bir arada yaşayan kadınların da 4320 sayılı yasa kapsamına alınması için herhangi bir yasal düzenleme yapılması düşünülmekte midir?
- 2) Mahkeme tarafından takdir edilen nafakanın, kusurlu eşten alınmasındaki güçlüklerin önüne geçebilmek ve mağdurun maddi sıkıntılar sebebiyle yasal hakkını aramaktan korkmasının önüne geçmek için ne gibi bir düzenleme yapılması düşünülmektedir?
- 3) Şiddete uğrayan kişinin psikolog gibi konunun uzmanı kişilerle görüşebilmesi ve gerektiğinde uzman görüşüne başvurularak yanlış kararlar alınmaması için adliyelerde yeterli sayıda uzman bulunması için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır? Ayrıca aile içi şiddet konusunda uzman kişilerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi için nasıl bir tedbir alınması düşünülmektedir?
- 4) 4320 Sayılı Yasa'da, kusurlu kişinin aleyhindeki karara karşı başvurma yeri ve olanakları belirtilmediği için yaşanan belirsizliğin önüne geçmek için ne yasal bir düzenleme yapılması düşünülmekte midir?

CEVAPLAR :

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 41 inci maddesinde "Aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar." hükmüne yer verilmiştir. Anayasanın bu hükmü ile Devlet, ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri almakla sorumlu tutulmuştur. Aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla reform niteliğinde özel bir kanun olarak 17.01.1998 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanundan yararlanmak isteyen kişilerin Genel Kolluk Kuvvetlerine, Aile Mahkemesi Hakimliğine, Cumhuriyet Savcılıklarına başvuruda bulunması veya şiddetin varlığını bilen kişilerin ihbarı halinde, Aile Mahkemesi Hakimi resen başvuruyu inceleyerek Kanunda belirtilen veya uygun göreceği başkaca tedbirlere hükmedebilmektedir. Kanun kapsamının genişletilmesine dair 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 04.05.2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun değişikliği ile; şiddet uygulayan eşin haricindeki diğer aile bireyleri hakkında da tedbir kararına hükmedilebileceği, aynı çatı altında yaşamayan aile bireylerinin de korunacağı, şiddet uygulayan bireyin bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi için başvurmaya karar verilebileceği ve kararların infazından da harç alınmayacağı hususları düzenlenmiştir. 01.03.2008 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmelikte ise, şiddetin tanımı, başvurunun ve ihbarın kimler tarafından nasıl yapılabilmesi, tedbir kararlarının neler olabileceği ve tedbir kararlarının nasıl uygulanacağı gibi hususlara yer verilmiştir.

Türk Ceza Kanununda; Topluma Karşı İşlenen Suçlar ve Kişilere Karşı İşlenen Suçlar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanununda Taksirle yaralama, Kasten yaralama, Taksirle öldürme, Kasten öldürme, İşkence, Eziyet, Terk, Cinsel saldırı, Cinsel taciz, Tehdit, Şantaj gibi suçlar düzenlenmiş olup, bu suçların herhangi bir kişiye karşı (boşanmış eşler, evlilik olmaksızın bir arada yaşayan kadınlara karşı ve benzeri) işlenmesi halinde cezai yaptırımlar uygulanmaktadır.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun 1 inci maddesinde "Eğer şiddeti uygulayan eş veya diğer aile bireyi aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise hakim bu konuda mağdurların yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak daha önce Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir." hükmünü içermektedir. Kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin ikinci fıkrasında "Tedbir nafakasına ilişkin kararın bir örneği, Mahkeme tarafından re'sen ilgili icra müdürlüğüne gönderilir. Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin herhangi bir sosyal güvenlik kurumu ile bağlantısı olması durumunda, nafaka, şiddet mağdurunun başvurusu aranmaksızın ilgilinin maaş yada ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir." hükmünü içermektedir. Belirtilen düzenlemelerle nafakaya ilişkin verilen kararın uygulanması ve nafakanın tahsili işlemleri hızlandırılmış ve güçlüklerin önüne geçilmiştir.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun kapsamında verilen kararlara karşı temyiz yoluna gidilemeyeceği hususu Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin E.1998/7229, K.1998/8655 ve 09.07.1998 tarihli kararıyla hüküm altına alınmıştır.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'da temyiz yolu öngörülmemeyerek şiddet mağdurunun hızlı bir şekilde şiddet uygulayan bireyden korunması sağlanmaktadır.

Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanması Hakkında Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin 3 üncü fıkrasında "Koruma kararlarının duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden, işin niteliği gereği en kısa sürede verilmesi esastır. Hakim tarafından gerekli görülmesi durumunda taraflar dinlenebilir." hükmüne yer verilerek kötü niyetle Kanun kapsamından yararlanmak isteyenlere karşı Aile Mahkemesi Hakiminin duruşmada tarafları dinleyerek kararını verebileceği hususu düzenlenmiştir.

Konuya ilişkin olarak Bakanlığımıza bağlı Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğünce verilen cevaba göre;

Bu konularda düzenleme yapılması Genel Müdürlüğümüzün görev ve faaliyet alanına girmemektedir. Ancak 2008 yılında Genel Müdürlüğümüz tarafından gerçekleştirilen **"Türkiye'de Aile Mahkemeleri Uygulaması ve Uygulamanın Değerlendirilmesi"** projesi ile konu incelenmiştir. Söz konusu araştırma projesinin bulguları 2009 yılı içerisinde yayınlanarak ilgililerin kullanımına sunulmuştur. Bu araştırmanın konusu; 4787 sayılı "Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun" ile hukukumuzda giren Aile Mahkemeleri uygulamasının ve bu mahkemelerin görev alanında yer alan davaların niteliği, niceliği, aile bireylerine ve dolayısıyla topluma psikolojik ve sosyolojik etkilerinin araştırılmasıdır.

Bu konuda da düzenleme yapılması Genel Müdürlüğümüzün görev ve faaliyet alanına girmemektedir. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından 2007 yılı içerisinde, 1998 yılında yürürlüğe giren, "4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun" uygulanmasının Türk toplumuna ve toplumun çekirdeği sayılan aile kurumuna yapmış olduğu olumlu ve olumsuz etkilerin değerlendirilmesini yapmak ve buna göre çözüm önerileri geliştirmek amacıyla bir araştırma yaptırılmıştır. **"4320 Sayılı Ailenin Korunması Yasası ve Yasanın Uygulanmasının Aileler ve Toplumsal Yapı Üzerindeki Etkilerinin Değerlendirilmesi"** konulu araştırma kitaplaştırılarak ilgililerin kullanımına da sunulmuştur.

Söz konusu araştırmalardan elde edilen bulgular Adalet Bakanlığı başta olmak üzere ilgili kamu kurumlarının yetkililerine iletilerek sorunların çözümünde gerekli çabaların gösterilmesi ve ailenin birliği, rol ve işlevlerini yerine getirmesini olumsuz etkileyen özellikle şiddet gören aile bireyi ve çocukları olumsuz etkileyen şiddet olgusunun ortadan kaldırılmasının birçok kurumun özverili ve etkin önlemleri ile mümkün olacağı görüşü paylaşılmıştır.

Konuya ilişkin olarak Adalet Bakanlığınca verilen cevaba göre;

I- Bilindiği üzere,

A) 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun "Aile mahkemeleri bünyesinde bulunan uzmanlar" kenar başlıklı 5. maddesinde,

"Her aile mahkemesine,

1. Davanın esasına girilmeden önce veya davanın görülmesi sırasında, mahkemece istenen konular hakkında taraflar arasındaki uyuşmazlık nedenlerine ilişkin araştırma ve inceleme yapmak ve sonucunu bildirmek,
2. Mahkemenin gerekli gördüğü hallerde duruşmada hazır bulunmak, istenilen konularla ilgili çalışmalar yapmak ve görüş bildirmek,
3. Mahkemece verilecek diğer görevleri yapmak,

Üzere Adalet Bakanlığınca, tercihen evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından, birer psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı atanır.

Bu görevlilerin bulunmaması, iş durumlarının müsait olmaması veya görevin bunlar tarafından yapılmasında hukuki veya fiili herhangi bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması hallerinde, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar veya serbest meslek icra edenlerden yararlanılır.

Bu uzmanlar, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda düzenlenen hakim reddi sebeplerine göre reddolunabilir.”;

B) 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun “Sosyal çalışma görevlileri?? kenar başlıklı 33. maddesinde,

“(1) Adalet Bakanlığınca mahkemelere, en az lisans öğrenimi görmüş olanlar arasından yeterli sayıda sosyal çalışma görevlisi atanır. Atamada; çocuk ve aile sorunları ile çocuk hukuku ve çocuk suçluluğunun önlenmesi alanlarında lisansüstü eğitim yapmış olanlar tercih edilir.

(2) Mahkemelere atanan ve bu Kanun kapsamındaki tedbirleri uygulayan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunda görevli sosyal çalışma görevlilerine almakta oldukları aylıklarının brüt tutarının yüzde ellisi oranında ödenek verilir,

(3) Bu görevlilerin bulunmaması görevin bunlar tarafından yapılmasında fiili veya hukuki bir engel bulunması ya da başka bir uzmanlık dalına ihtiyaç duyulması gibi durumlarda, diğer kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlar ile serbest meslek icra eden birinci fıkrada öngörülen nitelikleri haiz kimseler de sosyal çalışma görevlisi olarak görevlendirilebilirler.

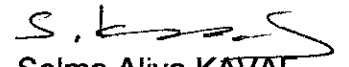
(4) Hakkında sosyal inceleme yapılacak çocuğun, incelemeye tabi tutulacak çevresi mahkemenin yetki alanı dışında ise, davayı gören mahkemenin talimatına bağlı olarak çocuğun bulunduğu yerdeki mahkemece inceleme yaptırılır. Büyükşehir belediye sınırları içinde kalan yerlerde bu inceleme, davayı gören mahkemeye bağlı olarak çalışan sosyal çalışma görevlilerince yapılabilir.”;

Hükümleri yer almaktadır.

II- 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun ile 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında kurulan ve faaliyette olan aile mahkemeleri ile çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerinde, yukarıdaki hükümler çerçevesinde, 11/09/2009 tarihi itibarıyla 149 psikolog, 135 pedagog ve 138 sosyal çalışmacı olmak üzere toplam 422 personelin görev yaptığı;

Söz konusu personelin görevlerini yerine getirirken ihtiyaç duydukları görüşme ve çalışma odaları ile bilgisayar, masa ve sandalye gibi araç-gereçlerin temin edilmesi amacıyla Bakanlığımız taşra teşkilatındaki tüm Cumhuriyet başsavcılıklarına 02/06/2008 ve 10/03/2009 tarihli yazıların gönderildiği; gelen cevabi yazılardan fiziki imkansızlıklar nedeniyle sadece 11 mahalde eksikliklerin devam ettiğinin, diğer mahallerde ise eksikliklerin giderildiği tespit edilmiştir.

Saygılarımla.

Selma Aliye KAVAF
Devlet Bakanı